

2023-12-08 Nr. NV-3083

ĮSTATYMO PROJEKTAS Nr.: (TAP-23-1630(2), TAP-23-1631(2)) (TAIS NR. 23-15067(4), 23- 15069(4))		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BIBLIOTEKŲ ĮSTATYMO NR. I-920 5, 6 ¹ IR 19 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne	Kultūros ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2023-12-05	Pasirenkama ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Grąžinti tobulinti
Įgyvendina Vyriausybės programą	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

1. Siekiant teisinio reguliavimo suderinamumo ir vienodo taikymo visuose kultūros sektoriuose, Bibliotekų įstatyme reglamentuojamas **nepriekaištingos reputacijos sąlygas Lietuvos nacionalinės, apskričių, savivaldybių viešųjų ir valstybinės reikšmės bibliotekų vadovams apibrėžti taip, kaip tai nustato Valstybės tarnybos įstatymas**, suderinant su kitų kultūros įstaigų veiklą reglamentuojančių įstatymų (Kultūros centrų įstatymo, Muziejų įstatymo, Profesionaliojo scenos meno įstatymo) nuostatomis.
2. Siekiant subalansuoti knygų funkcionalumą ir visuomenės viešąjį interesą, siekiama įteisinti galimybę pripažintas nereikalingomis arba netinkamomis naudoti **bibliotekų fondo nurašytas knygas neatlygintinai perduoti fizinių ir juridinių asmenų nuosavybėn.**

Projekto lydimojoje medžiagoje rengėjai identifikuoja, kad:

- antrinė knygų ir kitų dokumentų atranka ir aktualumo netekusių dokumentų nurašymas yra vienas iš pagrindinių efektyvaus bibliotekų fondo valdymo proceso elementų, užtikrinančių būtiną fondo atnaujinimą; 2022 m. duomenimis, šalies bibliotekų fondą sudarė iš viso 47 351 871 fiz. vnt. dokumentų, iš jų – 42 095 021 fiz. vnt. knygų. Per 2022 metus bibliotekos nurašė 2 150 131 fiz. vnt. knygų (4,5 proc.), kurios neatitinka vartotojų poreikių ir yra pripažintos nereikalingomis arba netinkamomis (negalimomis) naudoti;
- nurašymo procentas, įvertinant tarptautines rekomendacijas, šalies bibliotekose nėra aukštas (rekomenduojamas – 8 proc., Lietuvoje ~ 4 proc.);
- pagal 2019 m. Kultūros ministerijos užsakymu atlikto Lietuvos bibliotekų fondo valdymo tyrimo rekomendacijas, bibliotekos turi nedelsdamos padidinti aktualumo netekusių, didelio egzemplioriškumo (ypač nenaudojamų) knygų ir kitų dokumentų nurašymą tam, kad būtų užtikrinta fondo komplektavimo ir valdymo kokybė bei atitiktis skaitytojų poreikiams;
- leidinio paklausa vienerius–trejus metus po jo publikavimo labai skiriasi nuo vėlesnės to leidinio paklausos (išskyrus mokomuosius ir kitus pagal mokymo programas privalomus leidinius): paprastai ji sumažėja dviem trečdaliais. Pertekliniai ir nebeaktualūs leidinių dubletai yra nurašomi iš bibliotekos fondo pagal priežastis, kurias apibrėžia Bibliotekų fondo apsaugos nuostatai, patvirtinti Kultūros ministro 2010 m. spalio 6 d. įsakymu Nr. 499 „Dėl Bibliotekų fondo apsaugos nuostatų patvirtinimo“;
- šalindamos iš fondo dokumentus teoriškai bibliotekos turi galimybę (*ir privalo*) bandyti parduoti joms nebereikalingus leidinius viešo aukciono būdu (*iki nurašymo*). Tačiau praktiškai, aukciono tvarka yra sudėtinga ir iš esmės netinkama senų (*kelių, keliolikos metų*) ir mažos vertės leidinių pardavimui, todėl aukciono organizavimo sąnaudos tampa dešimtis kartų didesnės nei gaunama nauda.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Siūloma:

- 1) **atsisakyti nuostatos dėl detalių nepriekaištingos reputacijos sąlygų vardijimo Lietuvos nacionalinės, apskričių, savivaldybių viešųjų ir valstybinės reikšmės bibliotekų vadovams, taip pat pretenduojantiems šias pareigas eiti asmenims ir teikti blanketinę nuorodą į Valstybės tarnybos įstatymą.** Paašikėjus, kad bibliotekos vadovas neatitinka nepriekaištingos reputacijos kriterijų, savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija priima sprendimą vadovą atleisti iš pareigų ir nutraukia su juo sudarytą darbo sutartį.
- 2) nustatyti galimybę Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos bibliotekų fondo (*išskyrus senų, retų ir ypač vertingų knygų ir rankraščių fondą ir nacionalinio*

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

publikuotų dokumentų archyvinį fondą) nurašytas knygas prieš jas likviduojant (atiduodant perdirbti), neatlygintinai perduoti fizinių ir juridinių asmenų nuosavybėn (pvz. vaikų darželiams ar kt.) Kultūros ministro nustatyta tvarka.

Taip pat tikslinama Bibliotekų įstatymo 5 str. 2 d. pateikta nuoroda į Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų ir komisijų narių darbo apmokėjimo įstatymą, vietoje jo nurodant pakeistą Biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo pavadinimą. Siekiant teisėkūros ekonomiškumo, keičiamos Bibliotekų įstatymo 6¹ straipsnio 2¹ dalies nuostatos, kad savivaldybės viešosios bibliotekos vadovas gali būti skiriamas be konkurso antrajai 5 metų kadencijai, jeigu jo eitos kadencijos metu visuose kasmetiniuose veiklos vertinimuose jo metų veikla buvo įvertinta *gerai* arba *labai gerai* į <...> jo metų veikla buvo įvertinta kaip *atitinkanti lūkesčius* ir (ar) *viršijanti lūkesčius*.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Bibliotekų įstatymo pakeitimo projekte yra nuostatų, kurios turėtų įsigalioti nuo 2024 m. sausio 1 d., tačiau nesant pagrindo jo svarstyti skubos tvarka ir nebesant Seimui galimybės priimti projektą iki nurodytos datos, įsigaliojimas būtų taikomas bendra tvarka (t. y. siejamas su priėmimu, o ne konkrečia data), išskyrus nuostatas, kurios įsigalios nuo 2024 m. liepos 1 d. Papildomų lėšų projektui įgyvendinti neprireiks.

Įstatymo įgyvendinimo detalus mechanizmas nenumatytas, planuojama, kad jis bus patvirtintas įgyvendinamuosiuose teisės aktuose (kurie turėtų būti parengti iki 2024 m. birželio 30 d.):

- **parengti ir Kultūros ministro įsakymu patvirtinti** pripažintų nereikalingomis arba netinkamomis naudoti bibliotekų fondo nurašytų knygų neatlygintino perdavimo fizinių ir juridinių asmenų nuosavybėn **tvarką, kurioje būtų detaliai reglamentuotas perdavimo procesas, perdavimo būdai ir taikomi kriterijai;**
- pakeisti Kultūros ministro 2010-10-06 įsakymą Nr. IV-499 „Dėl Bibliotekų fondo apsaugos nuostatų patvirtinimo“.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Įstatymo projektas aptartas Lietuvos bibliotekų tarybos posėdyje (2023-04-05, protokolas Nr. EK10-1). Tarybos narių balsų dauguma priimtas sprendimas pritarti Bibliotekų įstatymo pakeitimui, siekiant reglamentuoti nuostatą dėl galimybės pripažintus nereikalingais arba netinkamais (negalimais) naudoti bibliotekų fondo nurašytus dokumentus perduoti neatlygintinai fizinių ir juridinių asmenų nuosavybėn.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Projektas svarstytas Tarpinstituciniame pasitarime (2023 m. gruodžio 5 d.). Teikiamas projektas patikslintas pagal LRVK Teisės grupės pateiktas pastabas ir pasiūlymus (išvada Nr. NV-2937).

Pateiktam projektui LRVK Teisės grupė pastabų neturi (išvada Nr. NV-3070).

PAŽYMĄ PARENGĖ

Nomeda Poderienė

Socialinės politikos grupė Socialinės politikos grupės patarėja patarėja